

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
(SZTAB GENERALNY)

8598 J4
Warszawa, dn. 3. kwietnia 1922 r.

Oddział II.

Nr. 8839 /II. Inf./II.B.a.
Tel. wewn. Nr. 112.

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

TAJEMNICZYM
w Belwederze.

Przedkładam w odpisie raporty Attache wojskowego w Paryżu Nr. 246 i 247 z 20 i 22. marca r.b. w sprawie wojskowego położenia Francji i dyskutowanej w parlamencie reformy wojskowej.

z załącznikami.

Otrzymują:

Szef Oddziału II. Szt. Gen.

Adjutantura Generalna.
Minister Spr. Wojsk,
I. Zast. Szefa Sztabu Gen.
II. " " " "
Szef Oddziału III.

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNOSTWO WODZA
8598 J4
Wysłano dn. 8. IV 1922 roku
Wysłano dn. - 1922 roku
Załączników -

Ppułk. p. d. Szt. Gen.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Attache Wojskowy.

Paryż, dnia 20. Marca 1922 roku.

Nr. 216./A.N./T.

Wiśle tajne.SITUACJA MILITARNIA FRANCJI.1.- Przymierze wojskowe.

Tło polityczne. Obecna sytuacja polityczną charakteryzuje ostateczna likwidacja antente'y, której wewnątrzna spójnia rozluźniać się zaczęła bezpośrednio po zawarciu zawieszenia broni.

Ważna część b. sprzymierzonych wyszła już politycznie lub geograficznie poza ramy bloku przeciwniemieckiego. Między pozostałymi, miejsce przymierza zacieśnionego wspólnem dowództwem w czasie wojny zajmują konwencje polityczne i wojskowe lub pakt gwarancyjne.

Konwencje wojsk. Antyniemiecka sieć konwencji wojskowych, zapewniających nie tylko zasadę współdziałania w razie wojny, ale i jego formę, obejmuje obecnie jedynie Francję, Belgię i Polskę; Czechy, na które sfery francuskie liczą jako na sprzymierzone, nie są związane formalnie, a jako czynnik wojskowy przedstawiają wartość bardzo

Pakty gwarancyj-problematyczną. W drugiej linii występują pakty angielsko-francuski i angielsko-belgijski, będące obecnie przedmiotem negocjacji, a zasługujące na szczególną uwagę.

Pakty te są przeważnie rozpatrywane ze względu na ich znaczenie polityczne. Pod względem militarnym brane są w rachubę jako czynnik zapobiegający wojnie.

Skutki w razie wojny. Przy rozważaniu możliwości wojennych, skutki paktów występują w nowem świetle.

Ogólna opinja sfer wojskowych francuskich nie spodziewa się realnej pomocy zbrojeni angielskiej na kontynencie. Pakt angielsko-francuski nie będzie uzupełniony konwencją wojskową. Zapewniąc współdziałania jedynie w wypadku "napadu niespodziewanego"

i nie obejmując gwarancji w razie zagrożenia pośredniego, działań może hamujące na inicjatywę strategiczną i taktyczną dowództwa francuskiego, a zwłaszcza na wpływ czynników politycznych na te dowództwo.

Podobnie działalność międzynarodowa gwarancja terytorjum Belgji w roku 1914. na decyzje operacyjne francuskie. Współczesne temu cofnięcie eskeny francuskiej na 10 km. od granicy, miało również swe źródła w czynnikach politycznych podobnej natury. Ogólna sytuacja wskazuje, że Anglija świadomie i celowo chce ten efekt wywołać.

Jeszcze bardziej dobitnie ujawniły się te tendencje polityki angielskiej w zasadach paktu z Belgją.

Wbrew uspokajającym wyjaśnieniom prasy, poważne źródła podają, że pakt ten gwarantować będzie jedynie nienaruszalność granic Belgji, nie określając prawdopodobnie przeciwnika.

Ponieważ Belgja pozostaje zawsze najważniejszym terenem w ewentualnej wojnie francusko-niemieckiej, jako brama ofensywna, rola tego paktu może być bardzo doniosła. Występuje tu tem silniej jeśli się weźmie pod uwagę, że Francja w pierwszym okresie wojny miałyby obecnie możność dążenia do ofensywnego rozstrzygnięcia dzięki większej swobodzie w przygotowaniach wojskowych, zwłaszcza wobec prawdopodobieństwa, że kierunek pierwszego ataku niemieckiego skierowany może być na Polskę.

W sumie cały sposób postawienia sprawy ze strony angielskiej dąży do skracania swobody działań francuskich, a więc godzi bezpośrednio interesy militarne Polski.

Z hamującym wpływem czynników politycznych na decyzje wojskowe francuskie, tembardziej liczyć się należy, że ujawni się on już już w pokojowej organizacji armji, redukującej w znacznym stopniu wyniki zwycięskiego pokoju. Obecna reakcja powojenna sprzyja działalności republikańskich czynników francuskich, która ograniczając zazdrośnie wpływy wojskowe, szkodzą przytem niejednokrotnie istot-

42

nym interesom obrony państwa.

Rezbrojenie. Z powyższem łączą się obecne programy rezbrojenia, wysuwane przez St. Zjednoczone i Ligę Narodów, popierane usilnie przez Anglję. Tu tendencje angielskie, obok chęci przeciwdziałania hegemonji francuskiej armji lądowej angielskiej, która przestaje być stopniowo na kontynencie, wynikają również z obecnych warunków i rozkładu poważnym czynnikiem. Kryzys budżetowy, sprawa irlandzka, oraz irredentystyczne ruchy w dominjach, protektoratach i kolonjach, są powodami tego procesu.

Powyższe czynniki obniżają bezpośrednio lub pośrednio siłę potężnia przeciwnieckiego.

Rola Czech. Obok tego coraz wyraźniej występuje wprost nieprzychylnie stanowisko Czech.

Te upadku Wustrji, która stanowiła dla Czech bezpośrednio i najpoważniejsze zagrożenie, absorbując gros ich wysiłku militarnego, koczony się dotychczasowa szczęśliwa wspólność interesów włosko-francuskich.

Rywalizacja na morzu ródziemnym, obok spraw politycznych i ekonomicznych, zagraża wprost potężnemu zbiorowisku rezerw wojskowych, jakim się stają dla Francji północno-afrykańskie kolonie.

Fakt ten już dziś wiąże gros floty francuskiej w portach śródziemnomorskich i wpłynąć może decydująco na możliwość akcji francuskiej na morzu Północnym i Bałtykiem.

Pozatem pojawiać się zaczynają nawet wzmianki o pretensjach włoskich do południowo-wschodnich prowincji francuskich.

W końcu rywalizacja włosko-jugosłowiańska może paraliżować niezależnie od strony węgierskiej przez S.H.S., co w opinji francuskiej, warunkuje akcję czeską przeciwko Niemcom.

B E C K mjr.m.p.

Za zgodność odpisu:

REFORMA WOJSKOWA W FRANCJI.**TAJNE**Nowe prawa wojskowe.

Stan sprawy. Wzniesiona w ostatnich miesiącach dyskusja parlamentarna, nad projektami praw wojskowych, zbliża się, w dziedzinie prawa o poborze rekruta, do konkretnych rezultatów. Mimo różnicy zdań w kolejach parlamentarnych co do samego terminu służby czynnej, cały szereg zasadniczych postanowień, dotyczących się organizacji i użycia armji, wynikających z prawa o poborze, lub z niemi związanych, uważać już można za definitywne.

Charakterystycznym jest, że pod presją czynników politycznych i ekonomicznych rozpoczęte debaty od prawa o poborze, a nie od prawa o organizacji armji. Argumentacji pro i contra projektowi rządowemu sięgnąć jednak musiano do podstawowych zasad organizacji, które dopiero stwarzają istotny punkt wyjścia dla ustalenia systemu poboru.

Przy tej sposobności ustalone organizacyjne wytyczne, które zasługują na szczególną uwagę; gdyż przesądzają w znacznej mierze francuskie możliwości wojskowe i ilustrują podgląd na całokształt zagadnień organizacyjnych i strategicznych we Francji powojennej.

Wzrost nowego programu wojskowego podają poniżej.

Projekt komisji Największe prawdopodobieństwo powodzenia ma projekt komisji wojskowej parlamentu, zreferowany przez głównego sprawozdawcę deputowanego p. Fabry w pierwszych dniach marca. Projekt ten, przewidujący przejściowo 18-miesięczną służbę wojskową, dąży do służby rocznej, warunkując jednak jej wprowadzenie postępowani rozbrojenia Niemiec i wprowadzeniem w życie nowych zamierzeń organizacyjno-wojskowych francuskich.

Kontryprojekty. Jest to projekt pośredni między dądaniami Rady Wojennej, zamoc-
nionymi ostatnio na gruncie parlamentarnym przez b. ministra wojny
Lefevre'a, a projektami lewicy /zestawienie punktów spornych w wymie-
nionych projektach - załącznik Nr.1./.

sprawozdanie dep. p. p. Labry na łopiej przedstawia zawierzoną bu-
dowę armji i w jej notywy, daje ten sam materiał do oceny skut-
ków nowych reform. /kreszczenie sprawozdania - załącznik Nr.2./.

Podstawą różni- Różnice w projektach streszczają się formalnie przedewszystkiem
cy zdań.

w ustaleniu czasu służby, wynikają zaś bezpośrednio z czynników
natury politycznej i społecznej.

Katomiast z wojskowego punktu widzenia jest to spór dwu zasad-
niczych poglądów.

Z jednej strony jest to głos sfer wojskowych, Rady Wojennej, któ-
ra inspirowa komisję wojskową.

Sfery wojskowe dążą do utrzymania możliwie silnej armji stałej,
podkreślając jej rolę i wedle dawnej tradycji odwołują się nie bez
niedowierzania do formacji rezerwowych i sprawności mobilizacji
powołanej.

Z drugiej zaś strony parlamentarne sfery lewicowe cały nacisk
kładą na powołanie mobilizacji, nie decydując o znaczeniu kadrow,
chcą zredukować pokojową armję do minimum /w skrajnych poglądach
9 dywizji/, również tradycyjnemu nie ufają generałom i Sztabowi
Generalnemu nie tylko pod względem politycznym lecz i wojskowym.
Wojskowi ustępują stopniowo pod naciskiem lewicy, szukając ekwi-
walentu za redukcję stanu pokojowego pobawionych francuskich, raczej
w zwiększeniu ilości żołnierzy kolorowych i żołnierzy służących
zawodowo, niż w przygotowaniu szybkiej mobilizacji formacji rezer-
wowych.

lewica zaś podkreśla znaczenie przygotowania planu ogólnej mo-
bilizacji jako argument za zmniejszeniem czasu służby; nie dając
jednak konkretnego programu.

RUSSIAN
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
1918

Ujęcie właściwej zmiany utrudnia fakt, że konieczna, ze względów polityki wewnętrznej, podkreślanie rezultatów zwycięstwa/pozbawienie niemieckiej powszechnej służby wojskowej, zniszczenie ich systemu i środków mobilizacyjnych i t.p.../zaciętna do pewnego stopnia ocenę zagrożenia niemieckiego.

Program wojsk.

Powiększe trudności napotyka na decydującym forum parlamentu francuska sprawa wojskowa.

Z czynników, pochodzących częściowo z interpretacji doświadczeń wojennych, częściowo z zajęć politycznych, wyłoniła się i pozyskała poparcie parlamentu, obecna programowa koncepcja wojskowa w następujących ogólnych zarysach:

- 1/. CHARAKTER WOJNY KONKRETYJNIEJ POCIAGA ZA SOBĄ KONIECZNOŚĆ MOBILIZACJI OGÓLNEJ PAŃSTWA JEST JEDNYM, NIE JEDYNYM PRZEDZIAŁEM WOJNY.
- 3/. SPOSOB WYKONANIA ZADANIA: AKTYWNA OBRONA GRANIC, ZABEZPIECZENIE WŁASNEGO TERENU, PRZESZKADZANIE I MOBILIZACJA PRZECIWNIAK W REJONIE POGRANICZNYM./Ten pogląd utrzymany się jako pośredni po odrzuceniu koncepcji obrony ofensywnej i obrony biernej/.
- 2/. AKCJA STAJA SIĘ ZA ZADANIEM STWORZENIA OBRONY I NA MOBILIZACJI W PIĘTNYCH OKRESIE WOJNY.
- 4/. BRZĄD OBRONY NIECHĄC ZA PODSTAWĘ ROZLICZNEGO GRANICZNEGO STANOWISKA NIEMIECKIEJ/przeszło 400 km. od Bala do Cologne, granica polityczna również prawie 400 km./I SŁYŻ ZBRÓJNE NIEMIEC/obliczone na 250.000 ludzi w ciągu pierwszego miesiąca - szczegóły w tyt. raporcie "Tydzień francuski o Niemcach"/USTALOHO POTRZEBNY BRZĄD OBRONY W 32 DYWIZJE PICHOTY PLUS ODPORCZNIŁA REZERWY GŁÓWNE REZERWY GŁÓWNE/reserves generales/NIE ZAWIERAJĄ BOJOWYCH FORMACJI PICHOTY.
- 5/. PLAN MOBILIZACJI OGÓLNEJ PRZYGOTOWAŁ KADA OBRONA PAŃSTWA/nie Kada wojenna/.

Liczoność armji.

Liczoność armji przedstawiłaby się w świetle nowych projektów następująco:

Jeden rocznik daje we Francji ok. 250.000 ludzi

Zatem przy 18 mies. służbie poborowi francuscy:	375.000
Zobowiązania kolonijnych projekt przewiduje:	205.000
/jest to mniej więcej stan obecny/	
Zobowiązania francuskiej armii obecny wynosi ca.:	70.000
Gudzoziemców naciągniętych do legji ca.:	10.000
Razem we francji, kolonjach i okupacjach:	660.000
Przy służbie rocznej stan ten spadłby na:	535.000

Podział tych sił projektowany jest następująco:

<u>We francji i nad Renan/32 dy. p./</u>	- <u>420.000</u>
/w tem 340.000 francuzów i 80.000 kolon./	
<u>W kolonjach i na Lewantach</u>	- <u>240.000</u>
/w tem 10.000 gudzoziemców/	

Charakterystycznym jest tu utrzymywanie we francji stale 80.000 wojsk kolonijnych.

Powyższe zasady i liczby, przyjęte za podstawę debaty wojskowej, nakreślają jasno wytyczne systemu przyszłej armji francuskiej.

System ten tak w określeniu zadań, jak i środków armji, wykazuje zasadniczą ewaluację pojęć. Bez względu na częściowe modyfikacje projektów w ostatecznej uchwale, nawet co do terminu służby czynnej, przedstawione wyżej wytyczne dają obraz programu wojskowego i mogą służyć za podstawę do oceny roli, jaką armja francuska odegrać może.

Co do poruszonego w debacie wojskowej problemu mobilizacji powszechnej, stwierdzić należy, że rzecz ta jest dopiero przedmiotem studiów i rozważań.

Podstawowe zasady kierownictwa, podziału kompetencji i systemu prac przygotowawczych, nie są jeszcze skrytalizowane. W tych dziedzinach istnieją zasadnicze sprzeczności w poglądach czynników wojskowych i politycznych.

Attache wojskowy:

/-/ B R O K

Major Int. Gen.

Za zgodność odpisu:

Handwritten signature

528

Załącznik 2.

SPRAWOZDANIE PUŁK. FABRY Z DNIA 2.III.1922 roku

MOTYWACJA PROJEKTU KOMISJI WOJSKOWEJ/streszczenie/.

Komisja wojskowa, modyfikując system proponowany przez rząd, starała na stanowisku przyjęcia służby 18 mies., jako formy przejściowej do służby rocznej:

W rozumowaniu swym opiera się na następujących motywach:

1/ Rezultaty zwycięstw. Zwycięstwo nad Francją opanowanie Renu na 15 lat, zatrudnienie zorganizowania mobilizacji znacznie szybszej od Niemiec, możliwość niszczenia części uzbrojenia niemieckiego: środki kontroli zbrojeń i fabrykacji, a w końcu sposób najwydatniejszy zrujnowania urządzeń wojskowych niemieckich przez wprowadzenie armji zawodowej w miejsce powszechnej służby.

2/ Potrzeba zapewnienia osłony/sił statycznych w czasie pokoju/.

Za konieczny warunek zapewnienia obrony granic komisja wojskowa uważa utrzymanie jakw czasie pokoju odpowiednio silnej osłony.

Komisja, rozważając możliwości działania osłony ofensywnej, pasywnej i aktywnej, odrzuciła pierwsze dwie ewentualności i przyjęła zasadę osłony aktywnej, tj. zapewniającej ochronę własnego terytorium i działającej w kierunku utrudnienia mobilizacji nieprzyjaciela w rejonie pogranicza.

Osłona nie prowadzi wojny ofensywnej. Służy do zapobieżenia wojnie i do jej ograniczenia.

W rękach dobrego wodza może jednak dotrzeć nawet do stłumienia wojny przez energiczne działania.

3/ Służbę 18-miesięczną uważa komisja za niezbędną dla uzyskania wystarczającej liczby osłony. Ilość żołnierzy zawodowych dosięga załogowie 70.000 i w obecnej sytuacji budżetowej i ekonomicznej niema nadziei na zwiększenie tej liczby.

Rezerwa granicy i stan armji niemieckiej wymaga, zdaniem Rady Wojennej, utrzymania 32 dywizji p.i odpowiednich rezerw głównych/reserves generales/w osłonie.

Jeżeli do tego dodać siły niezbędne do utrzymania kolekcji, stwierdzić należy, że roczna służba nie pozwoliłaby na wykonanie tego programu.

4/ Służba 18-miesięczna a służba roczna.

Różnica efektów między służbą 18-mies. a roczną wynosi w przybliżeniu 125.000 ludzi.

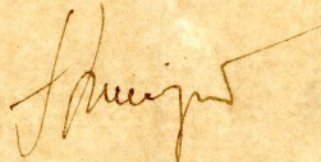
Ogólny stan armji francuskiej przy 18 mies. wyniósłby ca. 660.000,
- przy roku - 535.000.

Ponieważ siły niezbędne do utrzymania kolenji już są redukowane do koniecznego minimum, zmniejszenie stanów przez służbę roczną odbiłoby się na armji we Francji, która nawet może przy zmniejszeniu przez 30.000 żołnierzy kolekcji, wynieśćby załoga ca. 293.000.

Ilość ta byłaby bezwzględnie wystarczającą.
nie-

5/ Wobec zagrożenia niemieckiego, przez Komisję wojskową, podałem w oddzielnym raporcie.

Za zgodność odpisu:

- ZASADY PROJEKTU PRAWA O POBORZE REKRUTÓW. -

1° - Wniosek Rady Wojennej przewidywał, dla zapewnienia obrony granicy, potrzebę tymczasowego utrzymania 2-letniej służby wojskowej, a to dla zorganizowania na stopie pokojowej odpowiednio silnej liczebnie osłony /armji stałej/.

Zamierzając przejść z czasem na służbę 18 mies. Rada Wojenna uzależniła to przejście od :

a/definitywnego rozbrojenia Niemiec,

b/doprowadzenia liczby żołnierzy zawodowych do 100.000 /początkowo projektowano nawet więcej, obecny stan wynosi około 70.000/.

c/zwiększenia zaciągu żołnierzy kolorowych do 300.000 /obecny stan : 205.000/.

Podobne stanowisko zajął ostatnio w izbie deputowany A.Lefevre

b.minister wojny.

2° - Komisja wojskowa izby deputowanych wniosek Rady Wojennej częściowo zmodyfikowała, decydując bezwzględnie przejście do 18-mies.służby uchylając wszystkie zastrzeżenia. Służba 18 miesięczna została określona jako forma przejściowa do służby rocznej, przyjętej jako zasadniczej.

Jednak tę dalszą redukcję / do roku/ uzależnia Komisja Wojskowa od wymienionych powyżej warunków, za wyjątkiem ostatniego t.j.zaciągu 300.000 wojsk kolorowych, którzy uznano za zbyt wielki ciężar dla ludności w kolonjach.

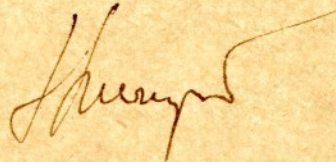
3° - Stronnictwa lewicowe domagają się bezwzględnego ustalenia służby rocznej. Motywacja opiera się na doświadczeniach wojny, stwierdzających, że przy obecnym poziomie kulturalnym i oświatowym ludności francuskiej, czas 1 roku zupełnie wystarcza do wyszkolenia wojsk., nawet w broniach specjalnych, a punkt ciężkości w przygotowaniach obrony państwa przenieść się z armji

.....n./o.

stałej na rezerwy i ogólną mobilizację. Przygotowanie zaś mobilizacji ogólnej powinno leżeć w kompetencji władz cywilnych, nie wojskowych.-

- - - - -

Za zgodność:

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York